

第2課: カタカナ

Lliçó 2: Katakana

En la primera lliçó hem vist que el hiragana s'utilitzava per escriure paraules pròpiament japoneses. Ara bé, per què s'utilitza el katakana? En aquesta lliçó estudiarem els usos d'aquest segon sil·labari i veurem algunes característiques més del hiragana.

Paraules estrangeres

El katakana té un ús més aviat limitat i, de fet, els nens japonesos l'aprenen després del hiragana. Això no obstant, el katakana és fonamental per llegir el japonès, per la qual cosa no convé deixar-ne l'estudi per al final. Cal començar com més aviat millor. Pensar en el katakana com a «sil·labari secundari» que no cal estudiar a fons és un error greu. **Atenció:** Posa atenció especial a les diferències entre シ *shi* i ツ *tsu* i entre ン *n* i ソ *so*, ja que són quatre signes que es confonen molt fàcilment.

L'ús més bàsic i evident del katakana és la transcripció al japonès de paraules estrangeres que han estat prèviament adaptades a la pobra fonètica japonesa. Així, «ordinador» esdevé コンピュータ *konpyūta*, «feina a temps parcial», アルバイト *arubaito* i «prêt-à-porter», プレタポルテ *puretaporute*. Aquests exemples provenen de l'anglès (*computer*), de l'alemany (*Arbeit*) i del francès (*prêt-à-porter*), tot i que no falten exemples d'altres llengües. És important constatar que gairebé un 11% de les paraules japoneses són estrangerismes i que la immensa majoria provenen de l'anglès. Per tant, qui sap anglès té força feina feta! La proporció descomunal d'estrangerismes que té el japonès no es troba en cap altra llengua del món.

Un altre ús del katakana és la funció que fa com a element «destacador» d'una paraula concreta dins de la frase (vindria a ser com la nostra cursiva). I, per acabar, el katakana també s'utilitza per representar onomatopeies, per la qual cosa té un paper destacat en les pàgines de qualsevol còmic.

Noms de persona

Escriurem en katakana tots els noms de persones i topònims –noms de ciutats o llocs geogràfics– que no siguin japonesos o xinesos. Abans de transcriure'ls, cal convertir els sons de la paraula que volem escriure en japonès a la fonètica d'aquest idioma. El principal problema és que el japonès no té sons consonàntics individuals –amb l'excepció de la *n*. És per això que a cada consonant que es pronuncii sola en l'idioma original, hi

haurem d’afegir el so «u» al darrere (les *u* darrere de consonant es pronuncien molt suaument en japonès). L’única excepció es troba en les consonants «t» i «d», darrere de les quals haurem d’afegir una *o* en comptes d’una *u*.

Així doncs, el nom d’un servidor (Marc) quedaria *Maruku* マルク, Sandra quedaria *Sandora* サンドラ i Olga quedaria *Oruga* オルガ –recorda que la «l» no existeix i que, per tant, cal substituir-la per una «r» suau.

No pateixis si les transcripcions et semblen complicades. Ampliarem el tema de la conversió de noms estrangers a katakana en la LL8.

Llista completa de caràcters katakana												
Sons purs					Sons impurs					Diftongs		
ア <i>a</i>	イ <i>i</i>	ウ <i>u</i>	エ <i>e</i>	オ <i>o</i>								
カ <i>ka</i>	キ <i>ki</i>	ク <i>ku</i>	ケ <i>ke</i>	コ <i>ko</i>	ガ <i>ga</i>	ギ <i>gi</i>	グ <i>gu</i>	ゲ <i>ge</i>	ゴ <i>go</i>	キャ <i>kya</i>	キュ <i>kyu</i>	キョ <i>kyo</i>
										ギャ <i>gya</i>	ギュ <i>gyu</i>	ギョ <i>gyo</i>
サ <i>sa</i>	シ <i>shi</i>	ス <i>su</i>	セ <i>se</i>	ソ <i>so</i>	ザ <i>za</i>	ジ <i>ji</i>	ズ <i>zu</i>	ゼ <i>ze</i>	ゾ <i>zo</i>	シャ <i>sha</i>	シュ <i>shu</i>	ショ <i>sho</i>
										ジャ <i>ja</i>	ジュ <i>ju</i>	ジョ <i>jo</i>
タ <i>ta</i>	チ <i>chi</i>	ツ <i>tsu</i>	テ <i>te</i>	ト <i>to</i>	ダ <i>da</i>	ヂ <i>ji</i>	ヅ <i>zu</i>	デ <i>de</i>	ド <i>do</i>	チャ <i>cha</i>	チュ <i>chu</i>	チョ <i>cho</i>
ナ <i>na</i>	ニ <i>ni</i>	ヌ <i>nu</i>	ネ <i>ne</i>	ノ <i>no</i>						ニャ <i>nya</i>	ニュ <i>nyu</i>	ニョ <i>nyo</i>
ハ <i>ha</i>	ヒ <i>hi</i>	フ <i>fu</i>	ヘ <i>he</i>	ホ <i>ho</i>	バ <i>ba</i>	ビ <i>bi</i>	ブ <i>bu</i>	ベ <i>be</i>	ボ <i>bo</i>	ヒャ <i>hya</i>	ヒュ <i>hyu</i>	ヒョ <i>hyo</i>
					パ <i>pa</i>	ピ <i>pi</i>	プ <i>pu</i>	ペ <i>pe</i>	ポ <i>po</i>	ビャ <i>bya</i>	ビュ <i>byu</i>	ビョ <i>byo</i>
										ピャ <i>pya</i>	ピュ <i>pyu</i>	ピョ <i>pyo</i>
マ <i>ma</i>	ミ <i>mi</i>	ム <i>mu</i>	メ <i>me</i>	モ <i>mo</i>						ミャ <i>mya</i>	ミュ <i>myu</i>	ミョ <i>myo</i>
ヤ <i>ya</i>		ユ <i>yu</i>		ヨ <i>yo</i>								
ラ <i>ra</i>	リ <i>ri</i>	ル <i>ru</i>	レ <i>re</i>	ロ <i>ro</i>						リャ <i>rya</i>	リュ <i>ryu</i>	リョ <i>ryo</i>
ワ <i>wa</i>				ヲ <i>(w)o</i>	Caràcters katakana especials	ヴァ <i>va</i>	ヴィ <i>vi</i>	ヴ <i>vu</i>	ヴェ <i>ve</i>	ヴォ <i>vo</i>	ドウ <i>du</i>	ティ <i>ti</i>
ン <i>n</i>						ファ <i>fa</i>	フィ <i>fi</i>	フェ <i>fe</i>	フォ <i>fo</i>	シェ <i>she</i>	ジェ <i>je</i>	チェ <i>che</i>

Vocals llargues i curtes

En la lliçó anterior vam deixar de banda algunes de les característiques del hiragana que també es poden aplicar al katakana i que explicarem a continuació. Es tracta de les vocals llargues i els sons dobles.

Les anomenades «vocals llargues», com el seu nom indica, són vocals que es pronuncien durant una mica més de temps del que és habitual. Això és molt important en un idioma tan pobre fonèticament com el japonès, perquè la diferència entre *kūso* («buit», «insubstancial») i *kuso* («merda») es basa en aquesta distinció. Vés amb molt de compte amb la pronunciació: errors com aquest et poden fer quedar en ridícul!

Per indicar aquest allargament de vocal, escriurem una «u» hiragana (う) darrere els signes hiragana acabats en *o* o *u*: くうそ *kūso*, がっこう *gakkō* (no es pronuncia «gakkoU» sinó «gakkOO»).

En katakana, en canvi, utilitzarem un guió llarg: Nova York, ニューヨーク *nyūyōku* (*New York*), Madrid, マドリッド *madoriido*.

Al llarg del curs, quan haguem de transcriure una paraula japonesa al nostre alfabet, utilitzarem una ratlleta horitzontal sobre la *u* i la *o* per indicar aquest allargament de vocal: *ū* i *ō*.

Sons dobles

Els «sons dobles» són consonants que sonen durant una mica més de temps i d'una manera més brusca que les normals. Aquest efecte s'indica amb un caràcter *tsu* escrit més petit davant de la consonant que «dobla» el so, ja sigui en hiragana (っ) o en katakana (ッ). Només es doblen els hiragana que comencen per les consonants *k*, *s*, *t*, *g*, *z*, *d*, *b* i *p*. **Exemples:** しゅっぱつ *shuppatsu* («sortida», «començament d'un viatge») | きっさてん *kissaten* («cafeteria») | まっちゃ *matcha* («te verd») | ラケット *raketto* (de l'anglès *racket*, «raqueta») | マッサージ *massaaji* (de l'anglès *massage*, «massatge»).

Per acabar el tema dels sil·labaris, cal dir que si, malgrat tot, l'aprenentatge del hiragana i el katakana encara et crea dificultats, sempre pots buscar un llibre específic sobre el tema que et pugui ser útil i que t'ajudi a relacionar formes i sons de la manera més efectiva i ràpida possible.

Una mica de vocabulari bàsic	
Sí はい <i>hai</i>	De res どういたしまして <i>dō itashimashite</i>
No いいえ <i>iee</i>	Adéu さようなら <i>sayōnara</i>
Bon dia (al matí) おはようございます <i>ohayō gozaimasu</i>	Si us plau おねがいします <i>onagai shimasu</i>
Bon dia (al migdia) こんにちは <i>konnichi wa</i>	Endavant / Tingui どうぞ <i>dōzo</i>
Bona nit こんばんは <i>konban wa</i>	Això mateix そうです <i>sō desu</i>
Gràcies ありがとう <i>arigatō</i>	Entesos わかりました <i>wakarimashita</i>
	No ho entenc わかりません <i>wakarimasen</i>
	Disculpi すみません <i>sumimasen</i>

漫画例

Manga-exemples

Entrem en la secció de manga-exemples, on veurem algunes mostres de l'ús del sil·labari katakana en japonès. En veurem dos tipus d'exemples: onomatopeies i paraules estrangeres introduïdes al japonès a través, principalment, de l'anglès.

a) Explosió i cop

Onomatopeia: ドカン
① *dokan*
(So d'una explosió)

Onomatopeia: ズガッ
② *zuga*
(So d'un cop)

Les onomatopeies de sons que no siguin veus o crits se solen escriure en katakana. Cops, explosions, el so d'un motor, etc. formen part d'aquesta categoria. En el manga, els katakana de les onomatopeies sovint són il·legibles als ulls d'algú que no hi estigui acostumat, perquè els autors els solen deformar per aconseguir els efectes més espectaculars possibles (fixa't en la il·lustració (2), per exemple). Malgrat tot, amb la pràctica, podem arribar a identificar-les i llegir-les sense gaire esforç.

El problema de les onomatopeies és més «comprendre-les» que no pas «llegir-les», perquè sovint són radicalment diferents de les nostres. Fixa't en els dibuixos: on nosaltres diríem «bum!», els japoneses diuen ドカン *dokan*, i on nosaltres diríem, per exemple, «tras!» o «paaam!», ells diuen ズガッ *zuga*. És qüestió de practicar...

Nota: La *tsu* petita (ッ) al final, com ja saps, indica que el so acaba bruscament.

b) Títols de llibres i revistes

J.M. Ken Niimura

Títol: ファン

① fan
Phan

Títol: イーブニング

② iibuningu
Evening

Títol: ロストユース

③ rosuto yūsu
Lost Youth

Studio Kōsen

Guillermo March

Aquí tenim tres portades de còmics i revistes en què s'utilitza el katakana. No és estrany utilitzar paraules o expressions angleses en els títols, sobretot si van dirigides a un públic juvenil: l'anglès té «ganxo» i sona jove i modern.

En el dibuix (1) tenim ファン (literalment, *Fan*, però transcrit, *Phan*), un nom propi no japonès que, per tant, s'escriu en katakana (els noms japonesos s'escriuen gairebé sempre en kanji). En els dibuixos (2) i (3) tenim paraules directament agafades de l'anglès: són *evening* («vespre») i *youth* («joventut perduda»).

Aquests tres exemples et serviran per veure que el japonès tendeix a deformar les paraules angleses en convertir-les al katakana, fins al punt de resultar gairebé irreconeixibles. No t'ha de preocupar no aconseguir endevinar la paraula anglesa original en llegir una transcripció en katakana. Acostumar-se a la «katakanització» només és qüestió de temps i, quan menys t'ho esperis, podràs reconèixer paraules estrangeres transcrits en katakana i fer el procés invers: transcriure tu mateix paraules estrangeres al japonès.

Les onomatopeies i els estrangerismes són abundants en el manga: què esperes per començar a practicar?

1 Per què s'utilitza el sil·labari katakana?

2 Quin percentatge de les paraules japoneses són estrangerismes i amb quin sil·labari se solen escriure?

3 Per escriure un nom propi català en japonès, quin sil·labari usaríem?

4 Intenta escriure el teu nom en katakana. (Si dubtes, consulta la LL.8)

5 La lletra «l» no existeix en japonès. Quina lletra s'utilitza per representar-la?

6 Què són les vocals llargues i com les representem en el sil·labari hiragana?

7 Què són els sons dobles i com els representem en tots dos sil·labaris?

8 Escriu en katakana les síl·labes *ho*, *ku*, *wa* i *no*.

9 Transcriu al català els signes katakana següents: ド, エ, ヨ i ベ.

10 Com es diu «sí» i «no» en japonès?

a	ア			su	ス		
i	イ			se	セ		
u	ウ			so	ソ		
e	エ			ta	タ		
o	オ			chi	チ		
ka	カ			tsu	ツ		
ki	キ			te	テ		
ku	ク			to	ト		
ke	ケ			na	ナ		
ko	コ			ni	ニ		
sa	サ			nu	ヌ		
shi	シ			ne	ネ		

no	ノ				yu	ユ	ヨ		
ha	ハ	バ			yo	ヨ	ヲ	ヨ	
hi	ヒ	ヒ			ra	ラ			
fu	フ				ri	リ			
he	ヘ				ru	ル			
ho	ホ	ホ	ホ	ホ	re	レ			
ma	マ	マ			ro	ロ	ロ		
mi	ミ	ミ	ミ		wa	ワ			
mu	ム	ム			wo	ヲ	ヲ		
me	メ	メ			n	ン			
mo	モ	モ	モ						
ya	ヤ	ヤ							